

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10 K 40 vin., za pol leta 5 K 20 vin., za četrt leta 2 K 60 vin., mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posredna številka 18 v.

Reklamacije so poštne preste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo, imenit. Enostopna petletna (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

2. številka

V Ljubljani, v sredo, dne 6. januarja 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo Rdečega Prapora, Ljubljana. — Za denarne posiljitve, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravištvo Rdečega Prapora, Ljubljana, Dunajska cesta šte. 20.

„Rdeči Prapor“

izhaja redno vsako sredo in soboto in velja za avstro-ogrske kraje za celo leto 10 K 40 vin., za pol leta 5 K 20 vin., za četrt leta 2 K 60 vin., mesečno 90 vin.

Za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K.

Za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Sodrug!

V smislu strankinih določb in sklepov zadnjega zbora razpisujemo

VII. redni strankin zbor jugoslovanske socialne demokracije

in ga sklicujemo

na dni 31. prosinca, 1. in 2. svečana 1909 v Ljubljano.

Provizorično predlagamo sledeči dnevni red:

1. Poročila, podaja tajnik sodrug Ivan Mlinar.
2. Politični položaj, poroča sodrug Etbin Kristan.
3. a) organizacija, poroča sodrug Ivan Kocmur.
b) Taktika, poroča sodrug dr. Tuma.
4. Tisk, poroča sodrug Anton Kristan.
5. Volitev izvrševalnega odbora.
6. Raznoterosti.

Pozivljamo vse organizacije, ki imajo po strankinih določbah pravico do udeležbe na strankinem zboru, da pravočasno izvolijo svoje zastopnike in jih naznanijo izvrševalnemu odboru. Predlogi, ki naj pridejo na razpravo na strankinem zboru, naj se vposlijeje izvrševalnemu odboru najkasneje do 20. januarja 1909.

Vse deželne, okrajne in krajne organizacije ter strokovne skupine in ženske organizacije vabimo, naj se poslužijo svoje pravice in odposljejo na zbor svoje zastopnike. Mnogostevilna udeležba je v interesu razvoja stranke in zato naj ne izostane nobena organizacija. Vsak delegat se mora na zboru izkazati z mandatom svoje organizacije. Formulirji za mandate se lahko dobe pri izvrševalnem odboru.

Sodrug!

Zbor stranke ima izvršiti važne naloge. Stranka napreduje in izpopolnitev organizacije je naravna posledica razvoja. Dobra organizacija je predpogoj vsakemu delu in vsakemu uspehu; tesno združeno pa je z organizacijo vprašanje taktike. Prevažna je pa tudi ureditev naših tiskovnih razmer. Tudi v tem oziru nam nalaga razvoj stranke dolžnost, o katerih mora strankin zbor resno razpravljati in sklepati, da se potem sklepi lahko tudi izvrše. Pa tudi politični položaj v državi sploh in v slovenskih deželah posebej je tak, da mu mora stranka posvetiti vso pažnjo. Zaraditega pričakujemo, da se udeležite zbora v največjem številu.

V LJUBLJANI, v božiču 1908

Izvrševalni odbor.

Združite se!

Kaj se je pravzaprav zgodilo?

Kakor tudi odmev kladiiva, ki bije po naklu, je preletel čudežni klic komunističnega manifesta: «Proletarci vseh dežel, združite se!» Evropo in ves civilizirani svet. Užgal se je plamen v delavskih srih, oči so se odpirale in rodilo se je veliko spoznanje, da je moderni svet ločen v dvoje neizprosno nasprotnih tahorov, da se zbirajo na eni strani kapitalisti, ki jim je profit prvi in glavni zakon in da je na drugi strani zbrano neštevilno delavstvo, ki mora s svojim delom, s svojim trpljenjem, s svojimi žrtvami vstvarjati profit kapitalistov. Zjasnili so se pogledi ter so izprevideli, da imajo delavci enako usodo ne glede na jezik, ki ga govore, ne glede na deželo, kjer jim je tekla zibelka, ne glede na vero, v kateri so bili vzgojeni — ali pa tudi ne vzgojeni.

Zasijalo je spoznanje, da je kapitalizem v izkoriščanju delavstva mednarodni, kakor so mednarodni zakoni gospodarskega razvoja; da je delavstvo brez moči proti ogromni sili organiziranega kapitalizma, če se loči po narodnosti, veri, spolu in bogve po čem še. A zabliščalo je tudi krasno spoznanje, da imajo delavci nepremagljivo moč, če se združijo in se postavijo kot enotna, nerazdružna četa za svoje pravice kapitalizmu v okom.

Tedaj se je začela razvijati tista organizacija proletariata, ki se razširja po vsem svetu in združuje Nemce in Ruse, Francoze in Angleže, Špance in Amerikance, Indijce in Japonce, organizacija, v kateri se zbirajo katoličani in pravoslavni, mohamedanci in budhisti, brezverci in protestantje, za obrambo svojih delavskih interesov, za sijajni cilj splošne svobode in enakopravnosti. V tej organizaciji je Slovenec ostal Slovenec, Italijan Italijan, a vsi skupaj so delavci, sodrug, vsi skupaj zidajo od dne do dne ponosno stavbo bodočnosti, v kateri ne bo nihče zatiralec in nihče suženj.

V stoterih bojih je ta organizacija izkazala svojo moč. Položaj delavstva se je od časov komunističnega manifesta izpremenil tako, da bi se čudili tovariši tedanjih dni, če bi se njih kosti dvignile iz grobov in bi njihove oči pogledale v naše življenje. Ker je bila organizacija dobra, se je razvila in z urnimi koraki se približuje cilju, da postane mednarodna, svetovna. Že so nekatere stroke skoraj popolnoma dosegle ta smoter. Železničarji, mornarji, prometni delavci, rudarji i. t. d. iz vseh krajev sveta se shajajo na mednarodnih kongresih, imajo svoje mednarodne centrale, nastopajo enotno v svojih bojih, vplivajo na zakonodajstvo vseh kulturnih držav. In tej mednarodni zvezi imajo zahvaliti najlepše uspehe. V čim širšem obsegu je organizirana kakšna stroka, tem več je dosegla in tem večja je njena moč za bodoče boje.

Mnogo proletarcev mnogih dežel je združenih in mnogo so si priborili. Kadar bodo združeni vsi proletarci vseh dežel, bodo dosegli vse.

To smo verjeli vsa dolga leta in izkušnja nam je dan na dan potrjevala resnico.

A glejte! Naenkrat naj bi to ne bilo resnično. Delavec slovenske narodnosti, ki se v delavskih vprašanjih druži z delavcem nemške ali italijanske narodnosti, je «izdajalec». Namesto gesla «Delavci vseh dežel, združite se!», naj bi naenkrat veljalo novo geslo: «Delavci raznih narodov, pobijte se!»

Najpuhlejši šovinizem se je napil alkohola in pijan misli, da je močan. Misleč, da je navdušen, kar ga premetava s plati na plat, tava rjoveč okrog in pridiga šovinistični evangelij in tuli narodno so-

vraštvo in obljubuje delavcem rešitev na «narodni» podlagi.

Kaj se je vendar zgodilo? Ali se je začelo solnce vrteti okrog zemlje in zemlja okoli lune, da ne velja več dosedanja matematika in dosedanje prirodoslovje? Ali teče Sava na Triglav, da bo imelo poslej deset delavcev več moči kakor deset tisoč?

Oh — nič drugega se ni zgodilo, kakor da so stari izkoriščevalci spoznali moč delavstva, pa ga hočejo upijaniti, da bi ga opeharili za dedščino kakor Jakob Ezava. Enkrat ena je še vedno ena in desetkrat deset je sto. In kadar je mogoče, delavstvu postaviti nogo, se še vedno združujejo nemški in slovenski in laški kapitalisti, kristjani in judje, na borzah, v tovarnah, v akcijskih podjetjih, v občinah, v deželnih in državnih zborih. In če se združijo izkoriščevalci najbolj sovražnih narodov, da zavarujejo svoj sveti profit proti «nenasitnim» delavcem, je to «z gospodarskega stališča popolnoma opravičeno». In če pomeče slovenski podjetnik slovenske delavce na cesto, pa najame cenejšo italijansko, je to «gospodarska potreba». Le če se delavci zavedajo, da morajo biti močni, če hočejo varovati svoje interese, je to «izdajstvo» in «protinardnost» in «brezdomovinstvo».

Nič se ni izpremenilo; to pesem poznamo že davno. Ampak profitarška družba se moti, če misli, da bo s svojimi hinavskimi frazami preslepila zavedno delavstvo. «Narodne» se imenujejo, pa so največji sovražniki svojega naroda, ker ga slepe in mu branijo, da bi si priboril potrebni kruh. O izdajstvu deklamirajo, pa so sami pravi izdajalci.

Socializem v Bosni.

Sarajevo, koncem 1908.

(stić) Bosna je postala za Evropo zanimiva dežela; na vseh koncih in krajih se govori in piše o nas. Pravijo celo, da se hočejo vojskovati zaradi naše sedajnosti in bodočnosti. Posebno pa zaradi naše svobode in kulture. Avstrija nas je anektirala, zato le da dobimo konstitucionalno svobodo; Turcija bojkotira avstrijsko blago, ker žaluje nad našo svobodo, Srbija in z njo Črna gora žuga z vojno, ker hoče braniti našo svobodo. Toliko prijateljev je dobila naša svoboda, da moramo postati najbolj jakobinska dežela, če pojde tako dalje. Toda če se sami ozremo po deželi in po deželah naših mnogostevilnih prijateljev, se nam zazdi vse prav čudno in s Faustom bi dejali: «Pač slišim dobro vest, a vere nimam vanjo.» Ljudstvo v Bosni je svobodeželjno, a ne pričakuje rešitve od te ali one diplomacije, temveč od dne do dne se bolj krepi njegova zavest, da ne doseže svobode, kdor si je ne pribori sam, obenem se pa tudi razvija spoznanje, da odločujejo v političnem življenju v prvi vrsti gospodarske razmere in da je bridka ironija, če se revežu deklamira o svobodi.

To spoznanje se zrcali v krepkem razvoju socialno-demokratske stranke, ki se je tudi v Bosni in Hercegovini porodila kot nujna posledica kapitalističnega industrializiranja, deloma privatnega, deloma pa državnega.

Aneksija Bosne in Hercegovine pomeni tudi za socialno demokracijo v teh deželah mejnik. Absolutizem, ki je bil v okupiranih deželah neomejen, je kratkomalo zatajeval obstanek socialno-demokratske stranke. Ker ni bil dovolj močan, da bi bil preprečil elementarno gibanje delavstva, si je pomagal s prepovedovanjem socialističnega imena. Dva kongresa sta se morala vsiti kot strokovna

zboru; vsaka politična organizacija je bila nemogoča in na zadnjem kongresu je vlada celo brutalno izgnala zunanje goste. Zatreli seveda ni mogla socialističnega gibanja in sedaj, ko mora spričo Evrope kazati ustavne namene in odstraniti najbolj vidne zapreke političnega življenja, se kaže, kako globoko sega že socialistična zavest v delavskih množicah. Lahko se pravi brez pretiravanja in brez baharije, da bo socialna demokracija v kratkem času najmočnejša in najbolj odločilna stranka v deželi.

To je pokazal tudi shod, ki je bil tukaj dne 27. decembra z dnevnim redom: «Kaj hočejo socialni demokratje?» Značilna je bila že velikanska udeležba. Velika dvorana «Društvenega Doma» z galerijo je bila natlačena delavcev in delavk. O dnevnem redu sta govorila sodruga Ravšer in Strejc, ki sta razložila z obširnimi govori program socialno-demokratske stranke v Bosni in Hercegovini. Program, ki ga je izdelal zbor zaupnikov, se v glavnem naslanja na avstrijski hajnfeldski program. Posebne razmere v deželi so pa napotile zaupnike, da so posvetili svojo pozornost tudi kmetiskemu položaju in posebna točka pojasnjuje tudi v tem oziru zahteve socialne demokracije. Ta točka, ki bo gotovo za naše sodruge izven Bosne zanimiva, se glasi:

«V bosensko-hercegovskem poljedelstvu vlada vseskozi mali promet s popolnoma zastarelimi prometnimi oblikami. Malega kmeta ali najemnika tlačijo neznosna odvisnost od zemljiškega posestnika, s čemer se najbolj pojasnjuje zastareli način obdelovanja. Poljedelskemu prebivalstvu v Bosni in Hercegovini nosi njegovo delo komaj najnujnejše za življenje. Ker pa še ni predpogojev za družabno obdelovanje, mora biti prvi cilj agrarne politike, ki naj spravi kmetске interese v soglasje z interesi splošnosti, pospešitev plodnosti poljedelskega dela; kmet se mora varovati tega, da bi izboljšanje prometa pospešilo njegovo zadolžitev in povečalo obresti, ki jih mora plačevati zemljiškemu kapitalu. Socialno-demokratska stranka zahteva torej odstranitev najemniškega sistema in državno pospeševanje vseh sredstev, s katerimi doseže malokmetijsko gospodarstvo lahko koristi velikega prometa, dokler se ne združijo kmetje sami v racionalnih prometnih zadrugah, ki vodijo končno v družabno last in v družabno proizvajanje.»

Ta točka našega programa je posebno važna, če se pomisli, da živi v Bosni in Hercegovini več kakor 70 odstotkov prebivalstva od male kmetije in da se razširja socialistična misel rapidno med tem kmetiskim ljudstvom.

Ker so sodrugi v drugih deželah že toliko izkusili z zadrugištvom, da je na podlagi vsestranskih izkušenj sodba mogoča, se je zdelo zaupnikom prav, zavzeti v programu stališče tudi glede na to vprašanje. O zadrugištvu pravi program: «Socialno-demokratska stranka pospešuje zadrugištvu, s čegar pomočjo dobe delavci tudi kot konsumentje lahko vpliv na gospodarski razvoj. Zadruga ima nalogo, ne le vplivati na regulacijo cen in varovati konsumente izkoriščanja, temveč prevzeti tudi produkcijo potrebščin, ki je s prodajo zagotovljena, v svoje roke in tako odpreti pot socializiranju produkcije.»

Program je bil že pred shodom natisnjen in dva dni prej razdeljen po vsej deželi. Oba referenta sta ga na shodu razložila in utemeljila točko za točko ob trajnem odobravanju poslušalcev. Seveda je moral shod zavzeti stališče tudi glede na politični položaj v deželi, zlasti glede na vesti o nameravani ustavi. Avstrijska politična modrost namerava deželo osrečiti s kurijami, ki bi bile razdeljene ne le po davčnem cenzusu, ampak tudi po verah. Oboje nasprotuje interesom delavstva. Če je za kapitaliste koristno, da se ločijo po verah, kar bi imelo v Bosni nadomestiti ločitev po narodnosti, je v interesu delavstva združitev. Zavedno delavstvo ne pozna verskih razlik v političnem in gospodarskem življenju. A zdi se, da hoče vlada sploh prezirati delavstvo. Minister Burian je sicer izjavil, da bo vlada pred vpeljavo ustave vprašala zastopnike vseh slojev za njih mnenje o saboru in o volilni pravici, toda doslej so povabljeni zastopniki vseh drugih slojev, o delavstvu pa ni govora. Splošno je bilo tudi mnenje, da bo ta anketa v Sarajevu, kar bi bilo edino naravno. Zdaj je pa naenkrat prišla vest, da bodo zastopniki poklicani na Dunaj. Razume se, da bi bila tam anketa že zaradi tega manje vredna, ker najdejo zastopniki le doma lahko vsa potrebna do-

kazilna sredstva. Na Dunaju jim bodo kazali bogve kakšne statistike, katerih ne bo mogel kontrolirati nihče. Shod je z resolucijo, ki je bila soglasno sprejeta, odločno protestiral proti takim namenom in energično zahteval, da se zaslusijo tudi zastopniki delavstva. Če niso zapustili vsi bogovi vlade, bo to tudi storila.

Shod je trajal tri ure. Napravil je splošno najboljše vtisk. In lahko bi rekli, da je bila ta dan krščena socialna demokracija v Bosni in Hercegovini.

Delavski žepni koledar za leto 1909 je izšel in ga je še nekaj v zalogi.

Cena 80 vin., po pošti 10 vin. več.

Politični odsevi.

V gosposki zbornici je govoril nekdanji ministrski predsednik grof Thun o vsakovrstnih rečeh, med drugim tudi o narodni enakopravnosti in o italijanskem in o slovenskem vseučilišču. Pri nas se nekateri časopisi navdušujejo za to govoranco, na treznega človeka pa ne more napraviti drugega ytiska, kakor komediantovski. Da postanejo bivši ministri, kadar najdejo zavetišče v gosposki zbornici, modri in pravicoljubni, ni nič novega. Ampak velerodni gospod grof je imel priliko, da bi bil z dejanji dokazal svojo ljubezen do narodne enakopravnosti, a takrat, ko je stal na čelu avstrijski vladi, ni genil z mezinem, da bi bil kaj storil. Sedaj je seveda lahko deklamirati, a cela njegova deklamacija se sliši tako, kakor da bi gospod grof rad še enkrat postal minister.

Baron Blenerth se še vedno ukvarja s sestavo parlamentarnega ministristva. Ker češki in češkonemški poslanci še vedno niso pili bratovščine, poskuša gosp. baron zdaj svojo srečo pri strankah izvenčeških dežel. Časopisi javljajo, da se pogovarja z voditelji. Če je že kaj dosegel, pa ne javljajo. Avstrija mora torej še čakati.

Na Hrvatskem imajo zdaj popolnoma neustaven sistem. Sabor ni bil sklican, proračun ni dovoljen, Rauch vlada torej na svojo pest. To priznava tudi uradno glasilo «Narodne novine». Ker na Hrvatskem nimajo avstrijskega paragrafa 14, nima vlada sploh nobene postavne podlage za pobiranje davkov in za izdajanje deželnega denarja. A Rauch vlada vendar. To se pravi: Zakon je toliko vreden, kolikor ima ljudstvo moči, da izsili zakonitost. V deželi, v kateri imata dva odstotka prebivalcev volilno pravico, je seveda moč ljudstva enaka ničli in zato si vsak «eksponent» lahko dovoljuje, kar si hoče. Tudi če je največja lopovščina.

Ogrski ministri so imeli na novega leta dan zopet svoje običajne govore, ki naj bi pomenili posebno konstitucionalno misljenje bečarskih gospodarjev. Seveda so govorili letos tudi o volilni reformi in kar so rekli o tem predmetu, je pravzaprav edino zanimivo. Čuditi se pa ni, da so bile vse govorance polne hinavščine. Ministrski predsednik Wekerle, katerega je pozdravil neodvisnjak Cizmadia, ni povedal nič drugega, kakor da hoče vlada za vsako ceno ohraniti tista «načela», na katerih je sestavila svojo sleparsko volilno reformo. Košut je sprejel svoje čestilce v postelji; nagovoril ga je grof Teleki in Košut je odgovarjal prav na dolgo in široko. O volilni reformi je dejal: «Koalicija ima še eno nalogo, ki jo mora izpolniti na vsak način: Novi volilni zakon, ki ga moramo izdelati z narodom in za narod (!). Božja previdnost (!) nas je obvarovala, da bi bila zloglasna (Fejervary-Kristoffijeva) vlada, ki je teptala postave z nogami (Košut jih pa ne!)!, proti narodu in združena s sovražniki naroda rešila ta zakon.» Andrassy, ki je pravi oče volilne sleparije, je besedičil, da je «v nevarnem pretiravanju iskal srednjo pot. Temeljno misel in cilj mojega dela odobrava pretežni del inteligence. Vkljub temu je mnogo nezadovoljstev. Proti zakonu se bojujejo tisti, ki hočejo z enim udarcem uničiti narodni značaj države in tisti, ki hočejo odpraviti vpliv doslej vladajočih slojev. Pričakovati je velik boj.» Kar je čenčal o «velikih ciljih» in «visokih idejah», ni vredno ponavljati. Ministri so govorili tudi o bančnem vprašanju in o vojaških koncesijah, o katerih se je zadnji čas mnogo govorilo. Madžarom se baje obljubljuje, da postane pri vseh ogrskih polkih (tudi pri slovaških, srbskih, rumunskih i. t. d.) madžarščina nekaj notranji uradni jezik.

Srbski minister Milovanović, oskrbovalec zunanjih zadev kraljevine Srbije, je nastopil v srbski skupščini z govorom o zunanjem položaju, ki se glasi prav tako, kakor bi hotela Srbija brez obzirrov napovedati Avstriji vojno. In tudi razpoloženje v skupščini je bilo tako, kakor bi moral vzplamtiti zaradi Bosne in Hercegovine ogenj po vsej Evropi. Milovanović je sicer dejal, da Evropa noče vojne, a njegove besede so bile take, kakor

bi jo Srbija hotela za vsako ceno. Milovanović ima seveda zastopati interese svoje dežele. Toda Srbiji ne more koristiti, če podžiga bojovitost v času, ko je tam itak že preveč tega blaga in ko je več kakor nedvomno, da bi morala biti vojna z Avstrijo na vsak način katastrofa za Srbijo. Celo če je Milovanović tak optimist, da misli na zmago, bi povzročila vojna ubogi deželi več škode nego bi ji koristila najsijajnejša zmaga. Seveda bi imeli posamezniki profita kakor vedno. Tudi rusko-japonska vojna je prinesla raznim ruskim špekulantom, pred vsem grabežljivim velikim knezom pa vojnim liferantom dobička; ampak uničila je blagostanje tisočeri in tisočeri družin, omajala je moč države in iz zadnjega govora Izvoljskega je jasno odmevalo, kako škripa ruska diplomacija z zobmi, ker je ruski meč oslabil vsled japonske vojne. Gotovo je, da so tudi v Srbiji najglasnejši kričaci tisti «patriotje», ki pričakujejo denarnega profita od vojne. Ampak gotovo je tudi, da tistih par liferantov, pa če imajo tudi Jurja na čelu, ni srbski narod in da ima Milovanović zastopati interese naroda, ne pa nekaterih kapitalistov. Prav ker smo prijatelji Srbov, moramo obžalovati blazno igro, ki jo igra nekoliko koristolovcev in megalomanov z usodo naroda, kateremu je mir tako potreben kakor vsakdanji kruh.

Avtonomijo Bosne in Hercegovine pod kontrolo evropskih držav je zahteval Milovanović v srbski skupščini. Sploh je imel njegov govor tako ost proti Avstriji, kakor da bi bil hotel namenoma zaliti sosednjo državo. Naglašal je, da se mora Avstriji zapreti pot do egejskega morja, da mora Avstrija prenehati biti balkanska država in da morata Sava in Donava postati njeni meji. Obžalovati se mora predvsem ton srbskega ministra, ki je očitno nevaren evropskemu miru. Ako zahtevajo avstrijski socialni demokratje od svoje vlade, da varuje mir za vsako ceno, se mora obžalovati, da poklican zastopnik sosednje države tako otežkočuje vsako miroljubno delo. Obžalovati se mora pa tudi, da je minister Milovanović, ki se gotovo smatra za velikega Slovana, tako slabo poučen o nazorih in ciljih avstrijskih Slovanov, ki končno tudi ne morejo biti brez pomena za Srbe. Čim manj ima Avstrija opore na Balkanu, tem večja je možnost, da ohrani svoj nemško-madžarski značaj, dočim je za enakopravnost avstrijskih Slovanov tem ugodnejše polje, čim več jih je. Tiste pivsko-politične kombinacije, ki so vedno računale z razpadom Avstrije, so izgubile vsako podlago, odkar je tukaj splošna imenska volilna pravica. Če pa obstoji Avstro-Ogrska, je tudi za Srbijo v vsakem oziru večje koristi, da pribajajo v njej močni slovanski interesi do veljave, kakor da bi stala trajno pod nemško-madžarsko hegemonijo. Avstrija seveda ne more biti «balkanska država»; ampak ona je na vsak način politični in kulturni most med zapadom in Balkanom in ima za balkanske narode kot gospodarska in kulturna posredovalka veliko važnost. V interesu balkanskih narodov in avstrijskih Slovanov ni sovraštvo, ampak zveza. Zato je tudi tista avtonomija, ki jo zahteva Milovanović za Bosno in Hercegovino, nesmiselna. Tudi Srbom v Bosni in Hercegovini ne bi koristila prav nič, pač pa bi jim škodovala. V «avtonomni» Bosni bi bila mala narodna skupina, ki ne bi imela kulturne koristi ne od Srbov v kraljevini, ne od avstro-ogrskih Srbov, a ker bi ostal trajen sum o srbski «irredenti», bi se še povečal razpor med Srbi in Hrvati na škodo vseh Jugoslovanov in avstrijskih Slovanov sploh. Pametna narodna politika stremi kolikor mogoče po združitvi razkosanih narodnih delov; naravni cilj Srbov v Bosni in Hercegovini je odstranitev nesrečnega nesoglasja med Srbi in Hrvati in združitev v narodni avtonomiji. Sava nima, kakor bi Milovanović rad, ločiti, temveč združevati.

Socialni pregled.

Generalni štrajk v Budimpešti. Na zadnji dan starega leta so vprizorili socialni demokratje v Budimpešti enodnevno generalno stavko kot protest proti bečarskemu razpustu dveh velikih organizacij: Kovinarske in natakarske. Madžarska klika, ki vlada na Ogrskem, sovraži nemadžarske narode, ampak nad vse sovraži delavce brez razlike narodnosti in zlasti Košut in Andrassy sta volkova, ki bi rajši uničila delavstvo sploh, kakor pa gledala razvoj in napredek socialne demokracije. Zlasti odkar se je pričel boj za volilno pravico, divjata oba kakor da sta stekla. Košut je ne le razpustil železničarsko organizacijo, ampak tudi zažugal, da se vrže iz službe vsak železničar, ki bi bil član socialno-demokratske stranke. Andrassy pa razpušča kot minister za notranje zadeve organizacijo za organizacijo, konfiscira njihov denar in zapira zaupnike, pri demonstracijah pa pošilja delavcem policijo z golimi sabljami in revolverji na vrat. Zadnji razpust je povzročil med delavstvom po vsej Budimpešti velikansko ogorčenje in brez mnogih priprav se je v znamenje protesta sklenila enodnevna stavka. Po vsej večjih podjetjih, pa tudi v mnogih malih je počivalo vse delo, na Silvestrovo zvečer in na novega leta jutro ni izšel noben list. Stavka se je popolnoma posrečila, kar najbolje dokazuje Košut, ki je napovedal, da predloži državnemu zboru zakon zoper štrajke. Tega žuganja se seveda ne bodo ustrašili delavci, ki vedo,

da se stavka lahko prepove, ampak težje prepreči. Ogrski delavci so tudi predobro organizirani, da bi se zbal Košuta.

Kongres avstrijskih bolniških blagajen bo dne 7. in 8. t. m. na Dunaju. Zboroval bo v Katarinski dvorani Weiglrove restavracije pri Schönbrunnu. Izbrati se je morala tako velika dvorana, ker je priglasišeno velikansko število delegatov. Zbor se bavi tudi z vladnim načrtom o socialnem zavarovanju. O razpravah in sklepih bomo poročali. Zastopane bodo tudi bolniške blagajne iz slovenskih krajev.

Domače vesti.

Kranjski deželni zbor ima prvo sejo tega leta v petek, 8. t. m. Vlada utemeljuje zasedanje, ki ima trajati osem dni, s tem, da se mora voliti deželni odbor iz splošne kurije in dovoliti provizorični proračun. Prvo je resnično, drugo pa le na pol; dežela potrebuje proračun, ne pa proračunskega provizorija. Sicer je pa zdaj precej veliko vprašanje, kako bo z zasedanjem kranjskega deželnega zbora, kajti med vrsticami obeh ljubljanskih slovenskih dnevnikov je čitati, da se morajo pričakovati senzacije zaradi imenovanja tretjega deželnega šolskega nadzornika. Tudi na izvanredni seji ljubljanskega občinskega sveta, ki je protestirala proti temu imenovanju, se je govorilo zelo radikalno. Napoveduje se radikalen nastop proti deželnemu predsedniku Schwarzu; na vsak način je mogoče, da pride do burnih prizorov. Tisti mir, ki se je lani pri kovanju volilne reforme naselil v deželni dvorec in ki je po dopolnilnih volitvah obetal trajnost, je na vsak način v največji nevarnosti. Tudi razmerje med klerikalci in liberalci na eni in nemškimi veleposestniki na drugi strani, ki je bilo lani že prav idilično, bo zdaj zelo napeto. Situacija v deželni zbornici se je takorekoč preko noči popolnoma izpremenila; kdor je radeveden, pride morda na svoj račun.

Tudi goriški deželni zbor je sklican na 8. januarja. Lani je bil vsled čudne koalicije slovenskih klerikalcev z italijanskimi liberalci in slovenskih liberalcev z italijanskimi klerikalci nespособen za delo in kakor znano še deželnega odbora ni mogel izvoliti. Vsled obstrukcije, pri kateri je sodeloval tudi deželni glavar, je bil predčasno zaključen. Sedaj je zopet sklican, da izvrši volitve. Videti pa ni nikjer garancije, da bo zdaj bolj sposoben za delo kakor lani. Sodeč po časnikarski vojni, je položaj še popolnoma neizpremenjen in če se ni zgodilo kaj tajnega za kulisami, se bo ponovila stara igra «Martin v Zagreb, Martin iz Zagreba». Če bo v slučaju verjetnega neuspeha vlada še enkrat poskušala, omehčati trde glave, ali pa če razpusti takoj deželni zbor, je še neznano.

Za goriški deželni zbor nasvetuje «L' Eco del Litorale» to-le: Vsaka stranka naj bo popolnoma neodvisna in svobodna ter naj pokaže svojo moč pri volitvi odborikov. Prvega odborika (kmečke občine in splošna kurija) voli 6 poslancev laške ljudske stranke, 5 slovenskih klerikalcev in 5 članov «Slovenskega kluba». Če te skupine volijo vsaka zase posebnega kandidata, dobi največ glasov laški kandidat, to je 6, absolutne večine nima nobena stranka. V ožjo volitev pride laški kandidat in eden izmed Slovencev po žrebu; izključena skupina se vzdrži volitve in izvoljen je laški odbornik. Drugega laškega odborika dobijo iz skupine mest in trgov in trg. obrtne zbornice (6 Lahov in 1 Slovenec. Tako imajo Lahi že dva deželna odbornika. Od tu naprej se naj vzdržijo volitve ter prepušte v skupini veleposestva in pri volitvi iz cele zbornice volitve Slovincem. Naravno je, da bi bila v obeh slučajih izvoljena člana «Slov. kluba». Gregorčičeva skupina pa ima že tako več nego dovolj, ker je izbran iz nje srede deželni podglavar. Seveda je treba za take volitve odborikov že naprej dogovora in zagotovila med strankami.

Tudi za Marksiste je prostora med klerikalci, je dejal dr. Krek pred kratkim na klerikalnem shodu. Če človek to sliši, bi si moral misliti, da se razširja marksistovski «strup» tudi že med klerikalci in jih je treba držati, da ne zbeže. Ampak Krek se trudi zastoj. Da bi bil socialist lahko političen tovariš ljudi, ki prisegajo na kapitalizem in njegov «božji red», lahko dokazuje lemenatarjem, zavedni delavci pa se bodo smejali takemu vabljenju.

Ker je profesor Belar imenovan za deželnega šolskega nadzornika za nemške šole na Kranjskem, je zdaj velika vojska. Razburjenost, ki je nastala zaradi tega imenovanja, pač razumemo. To novo mesto ni posledica šolske potrebe, ampak nacionalno-politična poteza vlada, kateri je na čelu zapisan namen, da so se imeli z njo briskirati Slovinci. Če se človek že sili, da bi kolikor mogoče milo sodil o takem koraku, mora v najboljšem slučaju, obsoditi nerodnost, ki dela take reči v nacionalno razburjeni dobi, ne da bi se kompetentni faktorji vsaj prej prepričali, kako bi učinkovala stvar. Ampak če se razume razburjenost, je vendar nekaj, česar se ne more razumeti. Kako to, da so vsi, ki protestirajo proti imenovanju, hudi samo na vladu? Kako to, da so vsaj navidezno najbolj hudi poslanci sami, ki bi vendar morali vedeti, da so vsaj indirektni sokrivci tega fatalnega imenovanja? Postavka za tretjega deželnega šolskega nadzornika na Kranjskem je v proračunskem provizoriju, ki je bil pred

božičem sprejet v državnem zboru in gospodje državnozbornski poslanci slovenski bi pač morali kaj vedeti o tem. Nihče ni slišal, da bi bil ob priliki razprave o provizoričnem proračunu bodisi liberalen ali pa klerikalen poslanec protestiral proti zistemiziranju tega mesta, a vendar je bil takrat pravi čas za to. Sedaj se vlada celo lahko izgovarja na slovenske poslance. In če se komu zdi, da je ogorčenje, ki ga kažejo liberalci in klerikalci zaradi Belarjevega imenovanja, precej teatralično, se res ni čuditi.

Na učitelje so hudi v liberalni stranki. Ne vedo pa, kakšno taktiko naj bi porabili spričo dejstva, da ne mara učiteljstvo več za njihovo stranko. Dr. Triller jih je prijel v «Slovenskem Narodu» na svoj način. Očita jim komedijanstvo, megalomanijo, nedelavnost in končno pravi z emfazo, da bo morala narodno-napredna stranka priboriti učiteljstvu političen razum. Za božjo voljo, kdaj bi bila morala liberalna stranka priboriti tega blaga že sama sebi! Saj je kar smešno, videti liberalce, kako begajo na vse strani in trdijo, da ne propadajo, a ob vsakem koraku se boje, da se odpre žrelo pred njimi. In do tega je prišlo, ker stranka še ne ve, kaj je politični razum. Saj sami nikoli niso vedeli, kaj da so; po ljubljanski bi se reklo, niso vedeli, če so babce ali mandeljci. Če je Tavčar zatrdil, da so stranka buržoazije, ga je hitro Hribar zakričal, da so demokratična stranka, stranka vsega naroda. Tavčar je svetoval: «Mest se držimo!» Hribar je oponiral: «Na deželo pojdemo!» Programe so si dajali, pa še vedeli niso, kaj obsegajo. Intrigirali so drug proti drugemu, gojili so frakarstvo, za moderni razvoj se niso nikdar brigali, kaj se godi po svetu, jim je bilo tako neznano kakor življenje na Marsu, ampak komandirati so hoteli vedno. Vsakdo je hotel komandirati. In zdaj bi hotela taka puhla katerija komu priboriti politično zrelost! Zdaj, ko so kapitulirali pred klerikalno stranko brez pogojev in brez orožja! S Trillerjevim receptom že ne pojde! Govekarjev «Naš List» bije na boben za «Narodno Delavsko Organizacijo». Vabi učitelje z dežja pod kap. Ker matica sama ne ve, kod in kam, naj se oklenejo filialke, ki ni in ne more biti nič drugega, kakor prazen svindel. Kdor veruje v bodočnost take pokveke, kakršna je zizibambulska «narodna» organizacija, je bolj pomilovanja vreden kakor tisti, ki si gre v Lurd zdraviti pljučnico. Nam je končno vseeno. Mirno bomo gledali, kako se bodo razvijale stvari in opravljali bomo svoje delo kakor doslej. Čas bo prišel, ko bodo učitelji spoznali, da so res delavci in da vladajo nad njimi enaki gospodarski zakoni, kakor nad delavstvom. Takrat bodo spoznali tudi lažnjivost narodnjakarske fraze, bodo spoznali, da je varstvo naroda v delu, ne pa v plitkih deklaracijah, bodo spoznali, da je mednarodna solidarnost najboljša zaščita narodnosti. Kdaj bo večina spoznala to, ne vemo. V interesu učiteljev bi bilo želeli, da bi se to kmalu zgodilo, zakaj čim pozneje, tem več bodo imeli trpljenja. Ampak čas bo prišel, ker mora priti po zakonih neizogibne gospodarske nujnosti. In ker to vemo, se nam smilijo kričaji in mirno čakamo, da se zgodi, kar se mora zgoditi.

Kdaj mora vse pomagati! Na učiteljskem shodu v «Mestnem Domu» se je zgodilo, ko je dobil besedo naš sodrug Etbin Kristan, da je zadonel po dvorani glasan aplavz, vsled katerega je moral govornik počakati dobro minuto, preden se je poлегel. «Slovenski Narod» je o tem kar molčal. «Naš List», ki ima posebno «piko» na socialiste in na Kristana, je pa drugače obrnil stvar. «Učiteljice so mislile, da je nastopil profesor Ilesič, ki mu je tako podoben. Za božjo voljo! Predsednik shoda je tako glasno napovedal, da ima besedo Etbin Kristan, da se je to slišalo v ozadju dvorane, pa se ne bi bilo v prvih vrstah! Kristan se zaradi tega aplavza nič ne postavlja, ampak da je shod ploskal zastopniku socialne demokracije, je resnica, ki ne mine, tudi če je «Našemu Listu» neprijetna. In če «Naš List» ni slišal ploskanja po končanem govoru, ga je slišalo 800 drugih ljudi, ki se bodo le smejali nerodnemu brcanju kamniškega glasila.

Najnovejši izdajalec slovenskega naroda je sodrug dr. Henrik Tuma. Tako je dekretiral ljubljanski «Slovenski Narod», ki si je dal nalogo, izobčiti vse socialiste iz slovenskega naroda. Pa je dr. Tuma res zagrešil velik greh! Papirnica v Podgori je namesto delavcev kar sama volila člane v zavarovalnico za nezgode. Zakon predpisuje pač povsem jasno, da mora podjetnik sklicati delavce na shod in da morajo delavci voliti. A to se je zdelo podjetju preveč, pa je kar samo popisalo glasovnice. Proti temu protestirajo delavci in na shodu je protestiral proti temu tudi dr. Tuma. Delavski možgani mislijo, da je ta protest ne le opravičen, ampak celo potreben; delavci mislijo sploh, da jim ne sme nihče menitič tehnič konfiscirati volilne pravice. Ampak kaj bi delavci! «Slovenski Narod» pride pa dekretira, da je tak protest izdajstvo in s tem je stvar zanj končana. Križ je le, da ni končana za delavce, ki zahtevajo vkljub «Narodovi» jezi svojo pravico in se tudi z obligatnim očitanjem izdajstva ne dajo zastrašiti.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico se prav lepo razvija. Člani vsak dan pristopajo. Vendar je želeli, da se vname še večja agitacija in da se podvoji delo za pristop v konsumno društvo. — Seja upravnega odbora in nadzorstva se vrši

danes, v torek (začetek ob 6. uri zvečer) v prostorih Delavske tiskovne družbe. Pridite vsi!

Strokovni pregled.

Seja strokovne komisije bo v četrtek zvečer v sobi združenih organizacij (gostilna International, Resljeva cesta štev. 21). Začetek ob 8. uri zvečer. Dnevni red velevažen. Pridite vsi!

Anton Kristan.

Dopisi.

Zagorje. Danes 3. januarja 1909 se je vršil javni shod rudarjev, da končno reši zadevo, radi katere je zadnjič vstrajalo rudarsko ljudstvo dva dni v stavki. Sodr. M. Čobal je v jedrnatih besedah naznanil vspeh obravnave z direkcijsko radi pritožb na inženirja Piča, povedal je, da je inženir Pič podal izjavo, ki jo bo g. ravnatelj Šiler prebral. G. rudniški ravnatelj Šiler poprosi za besedo in prebere nato v nemškem jeziku izjavo: «Obratni vodja, inženir Pič, izjavlja, da obžaluje svoje dosedanje postopanje napram rudarjem in zagotavlja, da bo odslej opustil vsako tako postopanje, ki bi ne odgovarjalo vsem pogojem pravičnega občevarja med delavci in predpostavljanimi in da bo vedno uvaževal vse želje delavcev.» — Zase in za rudniško direkcijsko pa izjavlja ravnatelj, da zahteva od delavcev dolžno spoštovanje uradnikom in da radi tega gibanja ne bo nihče odpustil ali v kakršnemkoli oziru zapostavljen! — Sodr. M. Čobal predlaga, naj se vzame ravnateljeva izjava (katero je v slovenskem jeziku podal rudniški nadkomisar dr. Stergar) na znanje in naj se smatra gibanje za končano. — Začeli so se burni protesti in klici: S Pičem proč! Nastopil je nato Anton Kristan, ki je obrazložil zborovalcem, da je predlog soodr. M. Čobala povsem umesten, in kdor je pameten, mora ta predlog sprejeti. Po daljšem razlaganju se je končno sprejel predlog soodr. Ant. Kristana: «Izjava g. Piča in izjava g. ravnatelja se vzameta na znanje; gibanje preneha; čez mesec dni se skliče novo zborovanje, ki bo končno odločilo. Med tem pa je dolžnost vsakega rudarja, da vsako pritožbo glede Piča, pa tudi drugih uradnikov takoj sporoči krajevemu delavskemu odboru, ki bo o tem obvestil kompetentne faktorje.» — Gibanje je s tem končano. Upamo, da je vsak tega mnenja, da je dosežen velik uspeh delavstva. — Po shodu je bil zaupen shod funkcionarjev vseh odborikov delavskih organizacij v Zagorju, na katerem se je izrekla marsikatera beseda, ki bo — izpremenjena v dejanje — neizmerno koristila delavski stvari na Zagorskem. Delavci! Na delo!

Odločbe obrtnih sodišč.

Priobčuje dr. D.

XIV. Tožitelj, ki je pri toženem kovinarskem livarju delal kot pomočnik, je bil odpuštěn, predno je potekla odpovedna doba, in sicer zato, ker je istega dne v prepiru toženčevi soprogi grozil v delavnici z besedami: «Pojdite proč, če ne razstrelim barako z Vami vred z dinamitom.»

Tožitelj zahteva odškodnino za mezdo za ostalek odpovedne dobe v zmislu 28 K in se opravičuje s tem, da sploh ni grozil toženčevi soprogi, in če je kaj rekel, da je imel le namen odpraviti jo iz delavnice.

Obrtno sodišče je tožbo odbilo.

Razlogi: Po soglasnem pričevanju pod prisego zaslišanih prič je bilo ugotovljeno, da je tožitelj imenovanega dne grozil z navedenimi besedami ženi toženega, torej članu družine obrtovalca.

Ta grožnja se z ozirom na važnost zagroženega zlega mora smatrati za nevarno. Žena je sicer potrдила, da se ni bala grožnje, vendar pa je svetovala soproga, naj se s tožiteljem zlepa pobota. Akopram tedaj po tem pričevanju nimamo dejanskega stanja hudodelstva javnega nasilstva po § 99. k. z., je vendar odpustitev opravičena.

Ker se navaja nevarna pretnja v § 82. lit. g. obrt. r. hkratu s hudim razžaljenjem in telesno poškodbo, se mora iz tega posnemati, da je zakonodajalec vsako nevarno pretnjo proti obrtovalcu ali ostalim pomočnikom hotel označiti kot razlog odpustitve, ne glede nato, je li dan dejanski stan zločina.

To sledi tudi iz tega, da bi določba § 82. lit. d. obrt. r., tikajoča se hudodelstva javnega nasilstva po § 99. k. z., ni imela pomena.

Ker je torej razlog za odpustitev po § 82. lit. g. obrt. r. dan, je bilo treba tožbo, opirajočo se na določbo § 84. obrt. r., zavrniti.

5—1

**.. Naprodaj je ..
v sredini Trbovelj
novozidana
hiša**

pripravna za vsako obrt po nizki ceni
Vprašati je pri Janexu Barbotu, Loke 268.

Zahtevajte
po vseh gostilnah,
kavarnah in
brivnicah

"Rdeči Prapor"

Nizke cene! Velika suknena zaloga!

Priporočljiva slovenska trgovina za moško
in žensko blago pri 52-9

sv. Cirilu in Metodu
Ljubljana, Singarjeve ulice 1.

BLUZE v težki svili, volni in
drugim modnim blagu,
v krasnih modelih. Naj-
novejša modna krila, ko-
stume, dežne plašče, otročje obleke, krstno opravo,
predpasnike, vsevrstno perilo in druga oblačila. Naj-
finjše otročje kapice, klobučke, plaščke, pariške modro-
nogavice, rokavice, jopice in druge pletenine. — Fine
zavratnice, naramnice, ovratnike, srajce in drugo pe-
rilo za gospode priporoča največja narodna konfekcija

M. Kristofič-Bučar

Stari trg 28 Ljubljana Stari trg 28

Zunanja naročila se izvršujejo takoj in ceno. Cene
radi male režije brez konkurence. 52-9

Milko Krapeš

urar in trgovec z zlatino, zapriseženi
sodnijski cenilec, Ljubljana, Jurčičev trg 3

priporoča svojo bogato zalogo različnih stenskih in
žepnih ur, kakor tudi zlatih in srebrnih verižic, uhanov
in prstanov. V zalogi imam tudi gramofone in plošče
s slovenskimi napetimi in godbo. Z ozirom na bližajoče
se božične in novoletne praznike, naj nihče ne zamudi
te prilike, ker bodem prodajal po znatno nizkih cenah.
Malo dobička, veliko prometa! Cenike pošiljam zastoj
in poštne prosto! 52-8

Telefon št. 177

52-11

L. Tomažič

zaloga piva

v Spodnji Šiški pri Ljubljani.

Gosp. gostilničarjem in p. n.
slavnemu občinstvu priporočam

zagrebačko in
češko pivo

AUSTRO-AMERICANA

Putniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
za najboljše potovanje, naj se obrnejo
na **Simona Kmetetza**
v Ljubljani, Kolodvorske ulice 28
Mestna hranilnica, Poštne ulice 28

35 letni velik
uspeh!

Močan želodec,
pravilno prebavo
ter odprtje telesa

se doseže, ako se uporablja mno-
gokrat odlikovano

želodčno tinkturo

lekarna Piccolija

Ljubljana, Dnajska cesta.

Steklenica 20 v. Naročila po povzetju.

Pozor!

15-12

Kavarna „ILIRIJA“

Ljubljana, Kolodvorske ulice št. 22
se priporoča.

Vsak dan celo noč odprta.
Vsak ponedeljek koncert seksteta
na lok ob prosti vstopnini.

S spoštovanjem

Štefan Miholič, kafetir.

Velika in moderna

: zaloga oblek :

za gospode, dečke in otroke.

A. KUNC

LJUBLJANA, Dvorni trg št. 3

:: (na vogalu Židovske ulice) ::

Strokovnjaška postrežba z iz-
bornimi izdelki, po nizkih, stalnih,
na vsakem predmetu ozna-
čenih cenah.

24-4

Naročila po meri točno in
priznana dobro.

Prva slovenska

:: modna trgovina

za gospode

Engelbert Skušek

Ljubljana

Mestni trg št. 19

se najtopleje priporoča.

104-23

Stanje hran. vlog: nad 33 milijonov kron. Rezerv. zaklad: nad 900.000 kron

Mestna hranilnica ljubljanska

v lastni hiši, Prešernove ulice 3, poprej na Mestnem trgu zraven rotovža,
sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 4. ure po-
poldne, jih obrestuje po 4% ter pripisuje nevzdržene obresti vsakega pol leta h kapitalu.
Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega, ne da bi ga zaračunila vlagateljem.
Za varnost vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina
ljubljanska z vsem svojim premoženjem in vso davčno močjo. Da je varnost
vlog popolna, svedoči zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča
denar mladoletnih otrok in varovancev.

26-3

Denarne vloge se sprejemajo tudi po pošti in potom c. kr. poštne hranilnice.

Posoja se na zemljišča po 4 1/2%, na menice in na vrednostne
listine pa po 5%, na leto.

Največja zaloga,

najboljša in najcenejša trdika za
naročevanje oziroma nakupovanje!

Čopčev za pleskarje, sobne slikarje, zidarje, mizarje.

Lakov, pristnih angleških za vozove.

Emajlne prevlake, pristne, v posodicah po 1/2, 1/4, 1/8
in 1 kg. 104-7

Jantarjeve glazure za pode. Edino trpežno in naj-
lepše mazilo za trde in mehke pode.

Voščila, štedilnega, brezbarvnega in barvas'ega za
pode; najcenejše in najboljše.

Rapidola, pripravna za vsakovrstne prevlake.

Brunolina za barvanje naravnega lesa in pohištva.

Olje in mazilo za stroje, olje proti prahu.

Masčobo za usnje.

Oljnatih barv, priznanih najboljših.

Oljnatih barv v tubah, g. dr. Schönfelda.

Firneža, prirejenega iz lanenega olja, kranjskega.

Steklarskega kleja, pristnega, zajamčeno trpežnega.

Glpsa, alabasterskega in štukaturnega.

Karbolina, najboljšega.

Fasadnih barv za apno.

Barv, suhih, kemičnih, prstenih in rudninskih.

Kleja za mizarje in sobne slikarje.

Vzorci za slikarje, najnovejših.

Ustanovljeno

l. 1832.

Adolf Hauptmann v Ljubljani

Ustanovljeno

l. 1832.

I. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.

Prva domača slov. pivovarna G. Auerjevih dedičev

v Ljubljani, Wolfsove ulice št. 12 --

Ustanovljeno leta 1855.

Številka telefona 210.

Ustanovljeno leta 1855.

10-10

pod novim strokovnim vodstvom priporoča slavnemu
občinstvu in spoštovanim gostilničarjem svoje novo var-
jeno, priznano izborna pivo v steklenicah.

Tiska Iv. Pr. Lampret v Kranju.

Iskani in odgovorni urednik Fran Bartl.